

134

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 15 maja 1961 r.

w sprawie organizacji sądów honorowych i sądów koleżeńskich dla funkcjonariuszów Służby Więziennej oraz zasad i trybu postępowania przed tymi sądami.

Na podstawie art. 49 ustawy z dnia 10 grudnia 1959 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. Nr 69, poz. 436) zarządza się, co następuje:

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Sądy honorowe i sądy koleżeńskie orzekają w sprawach o czyny, które godzą w honor i godność funkcjonariusza Służby Więziennej.

2. Właściwy przełożony może przekazać do rozpoznania sądowi honorowemu lub koleżeńskiemu również sprawę o czyn kwalifikujący się do ukarania dyscyplinarnego, jeżeli przemawiają za tym okoliczności i charakter popełnionego przez funkcjonariusza czynu.

§ 2. Sądy honorowe i sądy koleżeńskie przy ocenie czynu zarzucanego kierują się politycznymi i moralnymi wymaganiami, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz Służby Więziennej, oraz przepisami niniejszego rozporządzenia.

§ 3. 1. Ogólny nadzór nad sądami honorowymi i koleżeńskimi sprawuje Minister Sprawiedliwości za pośrednictwem Dyrektora Centralnego Zarządu Więziennictwa.

2. Bezpośredni nadzór nad sądem honorowym albo koleżeńskim sprawuje przełożony tej jednostki organizacyjnej więziennictwa, w której działa sąd honorowy lub koleżeński.

3. Ilekroć rozporządzenie używa określenia „właściwy przełożony”, rozumieć przez to należy przełożonego, sprawującego bezpośredni nadzór nad sądem honorowym lub koleżeńskim.

4. Ilekroć rozporządzenie używa określenia „sąd” bez bliższego oznaczenia, należy przez to rozumieć zarówno sąd honorowy, jak i sąd koleżeński.

Właściwość i skład sądów honorowych i koleżeńskich.

§ 4. Dyrektor Centralnego Zarządu Więziennictwa określi, w których jednostkach organizacyjnych więziennictwa tworzy się sądy, oraz ich właściwość i liczbę ich członków.

§ 5. Jeżeli czyn podlegający rozpoznaniu przez sąd honorowy lub koleżeński popełniony został przez funkcjonariusza w jednostce organizacyjnej, w której nie pełni służby, przełożony tej jednostki przekazuje sprawę przełożonemu właściwej jednostki.

§ 6. Jeżeli sprawa dotyczy dwóch lub więcej funkcjonariuszów zatrudnionych w różnych jednostkach organizacyjnych, to rozpoznaje ją sąd właściwy dla funkcjonariusza posiadającego wyższy stopień służbowy. Jeżeli funkcjonariusze posiadają równe stopnie służbowe, a dla każdego właściwy jest inny sąd — Dyrektor Centralnego Zarządu Więziennictwa wyznacza sąd do rozpoznania danej sprawy.

Wybory do sądu honorowego i sądu koleżeńskiego.

§ 7. 1. Sąd honorowy wybierany jest przez ogólne zebranie funkcjonariuszów starszych podlegających właściwości danego sądu honorowego.

2. Sąd koleżeński wybierany jest przez ogólne zebranie funkcjonariuszów młodszych podlegających właściwości danego sądu koleżeńskiego.

3. W zebraniu wyborczym nie mają prawa brać udziału:

1) funkcjonariusze, przeciw którym toczy się postępowanie

karne, dyscyplinarne albo przed sądem honorowym lub koleżeńskim,

2) funkcjonariusze zawieszeni w czynnościach służbowych,

3) funkcjonariusze odbywający karę dyscyplinarną aresztu.

4. Wybory do sądów honorowych i sądów koleżeńskich zarządza właściwy przełożony, zwołując zebranie wyborcze. Do ważności zebrania wyborczego konieczna jest obecność co najmniej połowy funkcjonariuszów uprawnionych do udziału w zebraniu wyborczym. Zebranie wyborcze wybiera przewodniczącego zebrania w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów.

§ 8. 1. Do sądu honorowego i koleżeńkiego może być wybrany każdy funkcjonariusz podlegający właściwości danego sądu i uprawniony do brania udziału w zebraniu wyborczym.

2. Wybory do sądu są tajne.

3. Kandydatury może zgłaszać każdy funkcjonariusz, biorący udział w zebraniu wyborczym.

4. Udział w zebraniu wyborczym i w głosowaniu jest obowiązkiem służbowym. Od obowiązku tego wolni są funkcjonariusze, którzy wówczas pełnią służbę konieczną dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie.

§ 9. Za wybranych uważa się funkcjonariuszów, którzy uzyskali największą ilość głosów.

§ 10. 1. Po dokonaniu wyborów sąd zbiera się niezwłocznie i pod przewodnictwem najstarszego stopniem służbowym funkcjonariusza wybiera ze swego grona przewodniczącego sądu, jego zastępcę oraz sekretarza.

2. Po ukonstytuowaniu się sądu właściwy przełożony ogłasza jego skład w rozkazie.

§ 11. 1. Kadencja sądu trwa 2 lata. Po upływie kadencji przewodniczący sądu składa na ogólnym zebraniu funkcjonariuszów sprawozdanie z działalności sądu.

2. Jeżeli skład sądu w ciągu roku zmniejszy się o więcej niż o jedną trzecią ogólnej liczby jego członków, właściwy przełożony zarządza wybory uzupełniające na pozostały okres kadencji sądu.

§ 12. 1. Mandat członka sądu wygasa w razie:

1) zwolnienia ze Służby Więziennej,

2) przeniesienia do innej jednostki organizacyjnej, jeżeli ma skutek tego przestaje podlegać danemu sądowi.

2. Funkcjonariusz traci mandat członka sądu w razie skazania go prawomocnym wyrokiem sądu powszechnego, skazania przez sąd honorowy lub koleżeński albo wymierzenia w trybie dyscyplinarnym kary: aresztu, odroczenia nadania wyższego stopnia służbowego, przeniesienia na niższe stanowisko służbowe, obniżenia stopnia służbowego lub wydalenia ze służby.

3. Ogólne zebranie funkcjonariuszów może większością głosów pozbawić funkcjonariusza mandatu członka sądu, jeżeli nie wywiązuje się należycie ze swoich obowiązków lub utracił zaufanie wyborców.

4. Mandat członka sądu ulega zawieszeniu w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego, dyscyplinarnego, przed sądem honorowym lub koleżeńskim albo w przypadku zawieszenia go w pełnieniu czynności służbowych.

5. Właściwy przełożony ogłasza w rozkazie o wygnieciu, utracie lub pozbawieniu funkcjonariusza mandatu członka sądu albo o zawieszeniu go w prawach członka sądu.

Wszczęcie postępowania.

§ 13. 1. Postępowanie przed sądem wszczynają właściwy przełożony, wydając rozkaz, który powinien zawierać określenie czynu zarzucanego funkcjonariuszowi. Rozkaz ten należy podać mu do wiadomości.

2. Minister Sprawiedliwości lub Dyrektor Centralnego Zarządu Więziennictwa może zlecić właściwemu przełożonemu wszczęcie postępowania przed sądem.

§ 14. 1. Nie można wszcząć postępowania przed sądem o czyn, który był już rozpoznany w postępowaniu dyscyplinarnym. Orzeczenie sądu powszechnego lub toczące się postępowanie przed tym sądem nie wyklucza postępowania przed sądem honorowym lub koleżeńskim.

2. Nie można wszcząć postępowania przed sądem po upływie 90 dni od dnia otrzymania przez właściwego przełożonego lub przełożonych wymienionych w § 13 ust. 2 wiadomości o popełnionym czynie kwalifikującym się do rozpoznania przed sądem honorowym lub koleżeńskim.

§ 15. 1. Przewodniczący sądu po otrzymaniu rozkazu o wszczęciu postępowania ustala skład orzekający sądu i przeprowadza postępowanie wyjaśniające osobiście lub przez jednego z członków składu orzekającego.

2. Jeżeli po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego przewodniczący sądu uzna, że brak jest podstaw do rozpoznania sprawy przez sąd lub że czyn zarzucany funkcjonariuszowi kwalifikuje się do postępowania dyscyplinarnego albo karnego, przedkłada właściwemu przełożonemu sprawę z wnioskiem o uchylenie rozkazu, o którym mowa w § 13 ust. 1. Jeżeli właściwy przełożony uzna wniosek za uzasadniony, uchyla rozkaz, o czym zawiadamia funkcjonariusza. Jeżeli właściwy przełożony uzna wniosek za nieuzasadniony, zawiadamia o tym przewodniczącego sądu. W tym przypadku postępowanie przed sądem toczy się nadal.

§ 16. 1. Obwinionym jest funkcjonariusz, przeciwko któremu wszczęto postępowanie przed sądem.

2. Obwiniony powinien być pouczony o prawie przeglądania akt sprawy, sporządzania z nich odpisów, stawiania wniosków o uzupełnienie postępowania oraz powoływania świadków i innych dowodów.

Skład orzekający.

§ 17. 1. Sąd orzeka w składzie trzech członków.

2. Do składu orzekającego wchodzi: przewodniczący sądu oraz wyznaczeni przez niego dwaj członkowie.

3. Przewodniczący sądu może z ważnych przyczyn wyznaczyć przewodniczącym składu orzekającego swojego zastępcę lub innego członka sądu.

§ 18. 1. Od udziału w orzekaniu są wyłączeni:

- 1) podwładni obwinionego,
- 2) funkcjonariusze, którzy są w danej sprawie świadkami,
- 3) funkcjonariusze pozostający w takich stosunkach z obwinionym lub pokrzywdzonym, że zachodzi uzasadniona wątpliwość co do ich bezstronności.

2. Przewodniczący składu orzekającego podaje do wiadomości obwinionemu skład orzekający i poucza go o prawie zgłoszenia wniosku co do wyłączenia członków składu orzekającego, jeżeli zachodzą przyczyny określone w ust. 1. Zgłoszone wnioski rozstrzyga przewodniczący składu orzekającego.

Przygotowanie do rozprawy.

§ 19. 1. Czas i miejsce rozprawy wyznacza właściwy przełożony w porozumieniu z przewodniczącym sądu.

2. O terminie rozprawy zawiadamia się obwinionego ze wskazaniem zarzucanego mu czynu oraz osób wezwanych w charakterze świadków.

3. Świadków i biegłych wzywa na rozprawę właściwy przełożony.

§ 20. 1. O rozprawie zawiadamia się wszystkich funkcjonariuszy podlegających właściwości danego sądu. Przepis § 8 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

2. W postępowaniu przed sądem świadkowie (biegli) mają prawo odmówić zeznań (opinii) z przyczyn wymienionych w kodeksie postępowania karnego.

Rozprawa.

§ 21. 1. Rozprawa odbywa się w obecności funkcjonariuszów podlegających właściwości danego sądu.

2. Właściwy przełożony, jak również sąd orzekający, może z urzędu lub na wniosek obwinionego wyłączyć z ważnych przyczyn jawność rozprawy w całości lub w części.

§ 22. 1. Przy rozpoczęciu rozprawy przewodniczący sprawdza, czy stawili się obwiniony i świadkowie (biegli), oraz bada przyczyny ich niestawiennictwa.

2. W razie usprawiedliwionego niestawiennictwa obwinionego przewodniczący odracza rozprawę. Jeżeli sąd uzna niestawiennictwo obwinionego za nieusprawiedliwione, rozprawę prowadzi się bez jego udziału.

3. Niestawiennictwo świadków może być powodem odroczenia rozprawy tylko wówczas, gdy sąd uzna ich przesłuchanie na rozprawie za niezbędne.

4. O nieusprawiedliwionym niestawiennictwie obwinionego oraz świadków będących funkcjonariuszami przewodniczący sądu zawiadamia właściwego przełożonego, w celu wyciągnięcia w stosunku do nich konsekwencji służbowych.

§ 23. Po stwierdzeniu, że nie ma przeszkód dla przeprowadzenia rozprawy przewodniczący zarządza usunięcie świadków do osobnego pokoju, a następnie przedstawia czyn zarzucany obwinionemu oraz stan sprawy na podstawie zebranych materiałów.

§ 24. Postępowanie dowodowe polega na wysłuchaniu wyjaśnień obwinionego, przesłuchaniu świadków oraz na odcytaniu dokumentów mających znaczenie dla sprawy, a w razie nieobecności obwinionego — złożonych przez niego wyjaśnień. Obwiniony w toku rozprawy ma prawo zadawania pytań świadkom i biegłym oraz składania oświadczeń dotyczących ujawnionych dowodów.

§ 25. 1. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego każdy z obecnych funkcjonariuszów ma prawo zabrać głos w sprawie oceny czynu zarzucanego obwinionemu.

2. Po wypowiedziach funkcjonariuszów przewodniczący udziela obwinionemu głosu ostatniego.

Orzekanie.

§ 26. 1. Po zakończeniu rozprawy sąd przystępuje niezwłocznie do narady.

2. W naradzie uczestniczy wyłącznie skład orzekający.

3. Narada i głosowanie członków sądu są tajne.

§ 27. 1. Na naradzie przewodniczący składu orzekającego, nie ujawniając swojego stanowiska, poddaje rozstrzygnięciu okoliczności, które są istotne dla wydania orzecze-

nia. Po wypowiedzeniu się wszystkich członków składu orzekającego odbywa się głosowanie oddzielnie co do winy i oddzielnie co do kary.

2. Jeżeli przedmiotem rozprawy było kilka czynów, nad kwestią winy głosuje się osobno co do każdego z tych czynów.

3. Przewodniczący zbiera głosy członków sądu, poczynając od najmłodszego. Przewodniczący głosuje ostatni.

4. Orzeczenie zapada większością głosów.

5. Jeżeli przy rozstrzygnięciu innego pytania prócz pytania co do winy zdania tak się podzielą, że żadne z nich nie uzyska większości, zdanie najmniej przychylnie dla obwinionego przylączy się do zdania najbardziej doń zbliżonego.

6. Członek składu orzekającego, który głosował za niewinnieniem, może wstrzymać się od głosowania co do kary, ale wtedy głos jego przylączy się do zdania najprzychylniejszego dla obwinionego.

7. Członek składu orzekającego może zgłosić na piśmie swe zdanie odrębne.

§ 28. 1. W razie stwierdzenia przez sąd braku winy co do zarzuconych czynów sąd wydaje orzeczenie niewinniające.

2. W razie uznania winy sąd wydaje orzeczenie skazujące i wymierza jedną z następujących kar:

- 1) upomnienie,
- 2) naganą,
- 3) surową naganą.

3. W razie uznania winy obwinionego co do kilku czynów wymierza się jedną karę — odpowiednio surowszą.

4. Jeżeli sąd, uznając winę obwinionego, uważa, że popełniony przezeń czyn kwalifikuje się do ukarania dyscyplinarnego, nie wymierza w orzeczeniu kary, lecz przekazuje sprawę właściwemu przełożonemu z wnioskiem o ukaranie dyscyplinarne. Wniosek ten jest dla przełożonego wiążący.

§ 29. Wymierzając karę nagany lub surowej nagany sąd może ponadto w stosunku do funkcjonariusza posiadającego odznakę wzorowego funkcjonariusza wystąpić z wnioskiem o pozbawienie go tej odznaki.

§ 30. 1. Orzeczenie sądu sporządza na piśmie przewodniczący składu orzekającego.

2. Orzeczenie podpisują wszyscy członkowie składu orzekającego, nie wyłączając tego, który zgłosił zdanie odrębne.

§ 31. 1. Orzeczenie powinno zawierać:

- 1) określenie sądu i składu orzekającego,
- 2) określenie czasu i miejsca rozprawy,
- 3) stopień służbowy, imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe obwinionego z zaznaczeniem, czy rozprawa odbyła się w jego obecności,
- 4) dokładne określenie zarzucanych obwinionemu czynów,
- 5) określenie czynów, co do których sąd uznał go winnym,
- 6) określenie czynów, co do których sąd go niewinnił,
- 7) wymiar kary lub wniosek o ukaranie dyscyplinarne (§ 28 ust. 4),
- 8) uzasadnienie orzeczenia,
- 9) podpisy przewodniczącego i członków składu orzekającego.

2. Uzasadnienie orzeczenia powinno zawierać wyjaśnienie, na jakich dowodach sąd oparł się uznając winę lub brak winy obwinionego, w czym dopatrywał się naruszenia przez funkcjonariusza honoru i godności, jak również czym kierował się przy wymiarze kary lub postawieniu wniosku o ukaranie dyscyplinarne.

3. Przewodniczący ogłasza orzeczenie obwinionemu i zebranym funkcjonariuszom, po czym zamyka rozprawę. W spra-

wach zawyłych uzasadnienie orzeczenia może być sporządzone w późniejszym terminie, określonym przez przewodniczącego. W tym przypadku przewodniczący, ogłaszając orzeczenie, podaje krótkie ustne uzasadnienie.

Protokoły.

§ 32. 1. W toku postępowania przed sądem spisuje się protokoły następujących czynności:

- 1) zaznajomienia obwinionego z wynikami postępowania wyjaśniającego oraz pouczenia go o prawie zgłoszenia wniosków o uzupełnienie tego postępowania (§ 16 ust. 2),
- 2) podania do wiadomości obwinionemu składu orzekającego, pouczenia go o prawie zgłaszania wniosków w sprawie wyłączenia członków składu orzekającego (§ 18 ust. 2),
- 3) rozprawy.

2. W protokole rozprawy zamieszcza się treść wyjaśnień obwinionego, zeznań świadków, decyzji sądu i przewodniczącego, wypowiedzi funkcjonariuszów oraz głosu ostatniego obwinionego.

3. Protokół rozprawy sporządza jeden z członków składu orzekającego, wyznaczony przez przewodniczącego. Protokół ten podpisuje przewodniczący składu orzekającego i protokolujący.

4. Protokół dotyczący innych czynności podpisują osoby biorące w niej udział.

Wykonanie orzeczenia.

§ 33. Po zakończeniu rozprawy przewodniczący sądu przedstawia akta sprawy właściwemu przełożonemu celem wykonania orzeczenia.

§ 34. 1. Orzeczenie sądu wykonuje właściwy przełożony przez ogłoszenie jego treści w rozkazie.

2. Rozkaz, o którym mowa w ust. 1, powinien być podany do wiadomości wszystkim funkcjonariuszom, którzy podlegają właściwości danego sądu.

3. Właściwy przełożony może zarządzić podanie rozkazu do wiadomości innym osobom niż wymienione w ust. 2.

4. Kary wymierzone przez sąd wpisuje się do akt osobowych.

§ 35. Zatarcie kary wymierzonej przez sąd może nastąpić w trybie i na zasadach przewidzianych w postępowaniu dyscyplinarnym.

§ 36. 1. Minister Sprawiedliwości lub z jego upoważnienia Dyrektor Centralnego Zarządu Więziennictwa mogą w trybie nadzoru z urzędu lub na skutek skargi obwinionego uchylić orzeczenie sądu, jeżeli jest ono rażąco niesiuszne, i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania albo też skierować ją do postępowania dyscyplinarnego. Uchylenie orzeczenia na niekorzyść obwinionego nie może nastąpić po upływie trzech miesięcy od dnia jego wydania.

2. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości lub Dyrektora Centralnego Zarządu Więziennictwa o uchyleniu orzeczenia sądu podaje się do wiadomości obwinionemu, przewodniczącemu sądu, składowi orzekającemu, który wydał uchylone orzeczenie, oraz wszystkim funkcjonariuszom podlegającym właściwości danego sądu.

§ 37. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: w. z. *St. Walczak*